

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
192/2018	Fylkesrådet	18.06.2018

Høringsuttalelse - Søknad om tillatelse til å regulere Søbergvassdraget - Bindal kommune

Sammendrag

Fylkesrådet i Nordland fraråder NVE å gi tillatelse til å regulere Søbergsvatnet i Bindal kommune. Dette er begrunnet i tiltakets negative konsekvenser for sammenhengende naturområder med urørt preg. Tiltaket kan også medføre negative konsekvenser for reindrift og naturmangfold.

Dersom NVE likevel velger å gi tillatelse til tiltaket ber fylkesrådet om at tiltakets konsekvenser for rikmyren ved Søngvatnet avklares og avbøtende tiltak vurderes ved detaljplanlegging. Videre må utbygger ha tett dialog med reindriftnæringen, for å unngå og forstyrre reindriften i de mest sårbare periodene. Anleggsperiode må sees i sammenheng med andre tiltak i området og planlegges slik at den ikke medfører en samlet belastning der tilgjengelig beiteareal i reinbeitedistriktet reduseres unødvendig.

Bakgrunn

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt på høring søknad fra Småkraft AS om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å regulere Søbergsvatnet i Bindal kommune. Høringsfrist er satt til 22. juni 2018.

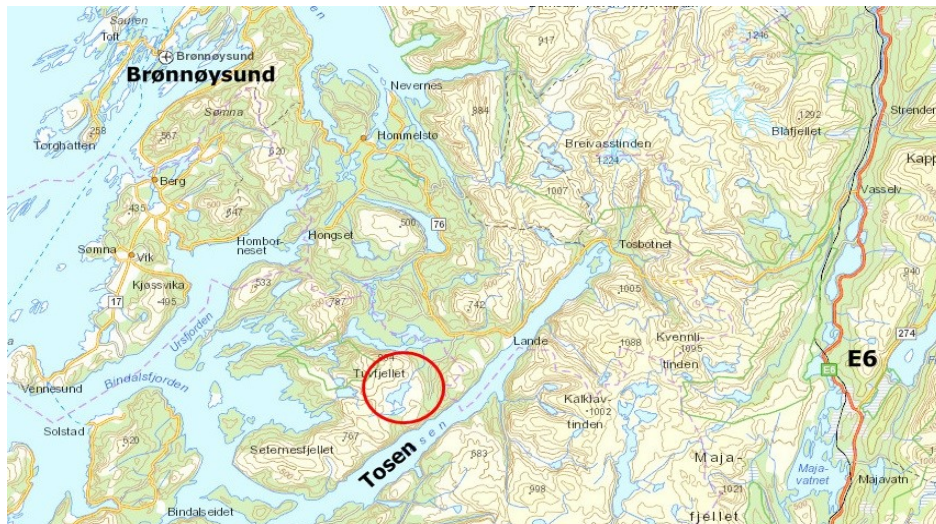
Småkraft AS fikk konsesjon til å bygge Søberg vannkraftverk i 2008. Fylkesrådet anbefalte da at kraftverket skulle få konsesjon i sak 112/06. Fylkesrådet påpekte at utbyggingen ville foregå i et område uten tidligere etablerte tekniske inngrep og anbefalte at det ble tatt landskap- og miljømessige hensyn, samt at reindriften deltok i planleggingen. Kraftverket ble ferdigstilt i 2011 og produserer om lag 16,9 GWh årlig.

Småkraft AS søker nå om tillatelse til å regulere Søbergsvatnet, som ligger oppstrøms vannkraftverket. Omsøkt regulering er på 1 meter. Reguleringen vil heve og senke vannstanden 0,5 meter i forhold til normal vannstand og øke årlig kraftproduksjon med 3,2 GWh. Dette tilsvarer strømbruken til ca. 160 husstander.

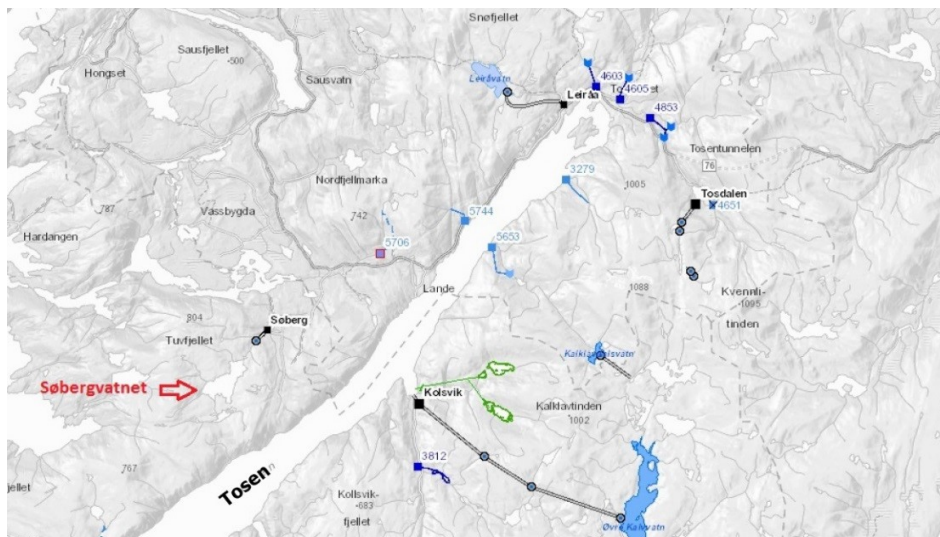
Tiltaket begrunnes med at en regulering vil gjøre det mulig å utnytte mer av det årlige tilsiget i vassdraget til kraftproduksjon. Det er ikke planlagt endringer i slipp av minstevannføring, som etter dagens konsesjonsvilkår er 400 l/s for sommerhalvåret og 60 l/s for vinterhalvåret.

Reguleringen vil utjevne endringer i flomvannføringen i Storelva.

Det planlegges å bygge en 2 meter høy og 20 meter bred betongdam ved utløpet av Søbergsvatnet. Dammen vil bygges med hjelp av helikopter og tiltaket vil kreve noe sprengning. Det vil ikke bli bygget vei til Søbergsvatnet. Dagens kraftverk med tekniske installasjoner, rørgater og elektrisk anlegg vil bestå som i dag.

Figur 1 Tiltaksområde er markert med rød sirkel. Søbergsvatnet kraftverk ligger øverst i Eidselvavassdraget som munner ut i Harangsfjorden. Vassdraget ligger på vestsiden av Tosenfjorden om lag 50 km sørøst for Brønnøysund.

Figur 2 Utbygde og omsøkte vannkraftverk i området. Søbergsvatnet vises med rød pil. Søberg vannkraftverk ligger nordøst for Søbergsvatnet. Lyseblå linjer markerer vannkraftverk med konsesjon, men som ikke er utbyggt. Mørkeblå markerer vannkraftverk under utbygging. Grønn markering viser en vannkraftsak som ikke er ferdig behandlet. Øvrige markeringer i grått og sort viser utbyggt vannkraft.

Problemstilling

Tiltakets virkninger for miljø og samfunn

Positive samfunnsvirkninger

Tiltaket vil øke produksjon med om lag 3,2 GWh fornybar energi, dette er positivt for energiforsyningen i området. I anleggsperioden vil tiltaket skape 1-2 årsverk. Styrket næringsgrunnlag for grunneiere vil kunne bidra til fortsatt lokal bosetting og utvikling.

Konsekvens for naturmangfold

Regulering av Søbergsvatnet vil skape en reguleringszone rundt vannet og vegetasjonen her vil etter hvert forsvinne. Det er ikke registrert verdifulle natur eller vegetasjonstyper langs vannet. De rødlistede fuglene bergand (sårbar - VU), sivpurv (nær truet - NT), lirype (NT) og fjellrype (NT) er registrert i- eller nært prosjektområdet. Bergand har vanligvis tilhold i nærheten av grunne og næringsrike vann som Søbergsvatnet. Reguleringen er så liten at det ikke ventes å påvirke bergand.

Tiltaket vil utjevne endringer i vannføringen nedstrøms kraftstasjonen. Dette kan påvirke den viktige rikmyren ved Sørengvatnet. Naturtypen inneholder orkidearter, flommark og fuktskog med gran som dominerende treslag. Det er registrert en beverkoloni med beverhytte og flere demninger, samt et vadefuglhabitat i naturtypen. I konsesjonssøknaden konkluderes det med at utjevning av vannføring ikke ventes å føre til betydelig påvirkning på terrestrisk miljø. Det er imidlertid uklart om reguleringen vil påvirke rikmyren ved Sørengvatnet.

Konsekvens for fisk og fiske

Søbergsvatnet er et stort vann med ørret av god kvalitet. Vannet har store grunne områder som er viktig for produksjonen av ørret. Regulering av vannet kan påvirke ørreten ved at grunne næringsområder forsvinner. Konsekvensene forventes ifølge konsesjonssøknaden å bli begrensede ettersom vannet kun vil reguleres med en meter. Endringer i vannføring nedstrøms dammen forventes ikke å gi konsekvenser for fisk og fiske.

Figur 3 Utløpsområde fra Søbergsvatnet og plass for planlagt reguleringsdam. Bilde er hentet fra konsesjonssøknaden.

Sammenhengende naturområder med urørt preg

I landskapskartleggingen av Nordland er omfang av infrastruktur i hele fylket kartlagt i seks

kategorier, fra «uten bebyggelse og infrastruktur» til «svært omfattende bebyggelse og infrastruktur». Figur 4 viser landskapsområder på søndre Helgeland «uten bebyggelse og infrastruktur». De største sammenhengende naturområdene med urørt preg befinner seg i innlandet. Langs kysten er det flere mindre områder med urørt. Søbergsvatnet er en del av et større sammenhengende landskapsområde uten infrastruktur som ligger mellom innlandet og kysten. En regulering vil medføre reduksjon av dette området.

Konsesjonssøknaden vurderer at området har middels til stor verdi for sammenhengende naturområder med urørt preg, mens konsekvensen av tiltaket vurderes som liten til middels. Søker begrunner dette i at tiltaket ikke ventes å endre viktige landskapsøkologiske sammenhenger og fordi demningen forventes å gi små konsekvenser for det sammenhengende naturområdet i driftsfasen.

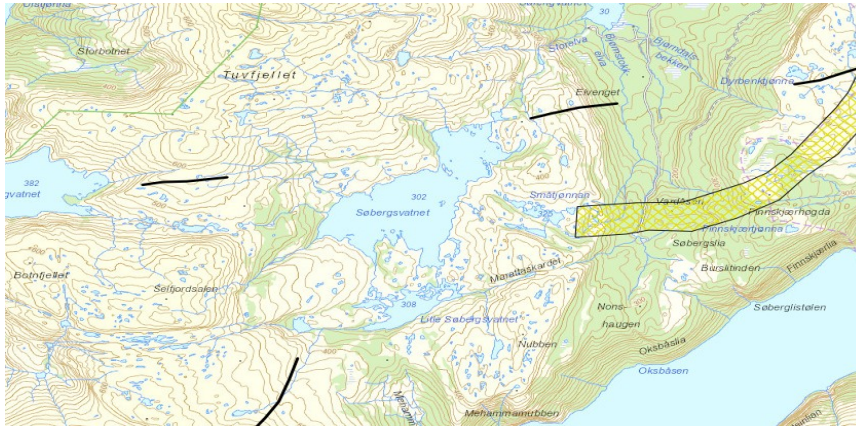
Figur 4 Områder registret som uten bebyggelse og infrastruktur i landskapskartleggingen av Nordland (2014). Prosjektområde er vist med rød sirkel.

Brukerinteresser

Søbergsvatnet er godt egnet til fiske i sommerhalvåret, med ørret av god kvalitet. Det jaktes også på elg, rådyr og småvilt i området. Området er også godt egnet til fotturer, og det går sti opp til Søbergsvatnet. Det er få bosatte i nærheten av prosjektområdet, området er derfor relativt lite brukt.

Konsekvens for reindrift

Søbergsvatnet ligger i reinbeitedistriktet Jillen-Njaarke. Reinbeitedistriktet har begrenset tilgang til vinterbeiter og kalvingsland. Hele området rundt Søbergsvatnet er markert som intensivt brukt senvinterbeite. Som vist i figur 3 går det trekk- og flyttlei i nærheten av vannet. Tiltaket forventes å ha størst virkning på reindriften i anleggsfasen. Søker planlegger å opprettholde dialog med reindriftnæringen under utbygging, for å gjøre påvirkningen så liten som mulig.

Figur 5 Flyttelei (gule områder) og trekklei (sorte streker) for reindrift ved Sjøbergsvatnet.

Samlet belastning

Det er flere kraftverk som er bygget, gitt konsesjon eller er under bygging i regionen rundt Tosen. Flere av de ligger innenfor en radius på ca. 10 km.

Biologisk mangfold: De fleste planlagte utbyggingene i regionen inngår i leveområdene for jerv og gaupe. Det er ikke kjent noen yngleområder eller andre spesielt viktige funksjonsområder for artene nær noen av prosjektene. Regulering av Sjøbergsvatnet bidrar lite til den samlede belastningen på rødlistearter.

Landskap: Konstruksjonen vil ikke være synlig fra andre steder enn nærområdet. Tiltaket er ventet å bidra lite til den samlede belastningen på landskapet i regionen.

Store sammenhengende naturområder med urørt preg: Langs Tosen er naturområder med urørt preg under press, på grunn av kraftverk under bygging og de planlagte kraftverkene som har fått konsesjon. Tiltaket vil bidra noe til den samlede belastningen på store sammenhengende naturområder med urørt preg.

Brukerinteresser: Opplevelsen av natur uten større naturinngrep er en viktig faktor for friluftslivet. Alle de nye prosjektene i området berører områder med en viss verdi for friluftsliv og det vil bli noe økt belastning. Bruken av området rundt Sjøbergsvatnet er begrenset, og tiltaket er ventet å bidra lite til den samlede belastningen.

Reindrift: Sjøbergsvatnet ligger i et område som er viktig for reindriftsnæringen. I følge reinbeitedistriktet har Beitearealene rundt Tosen av forskjellige årsaker vært utsatt for betydelig innskrenkninger av beiteareal de siste årene. Blant påvirkningene er bygging av kraftverk i Tosen-området. Regulering av Sjøbergsvatnet er imidlertid ikke ventet å føre til nevneverdig innskrenkning av areal. For at ikke tiltaket skal bidra vesentlig i negativ retning er det viktig at det tas hensyn til reindriften i anleggsperioden.

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

- Kravet til minstevannføring for Sjøbergsvatnet kraftverk skal opprettholdes. Det vil alltid tappes vann fra Sjøbergsvatnet, forutsatt at det er tilsig.
- Det tilstrebes det å få utført dammen slik at den går naturlig inn terrenget og landskapet.

- Utbygging av Søbergsvatnet som inntaksmagasin vil ha flomdempende effekt.
- Det vil bli anvist riggområde slik at anleggsaktiviteten ikke utnytter et større område enn nødvendig.
- Avfallshåndtering og tiltak mot forurensning skal være i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Alt avfall må fjernes og bringes ut av området.

Fylkeskommunes ansvarsområder

Kulturminner

Tiltaket berører ikke kjente, verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for og potensialet for påvisning av nye, hittil ukjente, synes å være lavt. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, vil det påligge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner (jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd).

Friluftsliv

Området ved Søbergsvatnet er ikke kartlagt i kommunens friluftslivskartlegging. I følge konsesjonssøknaden er området godt egnet til jakt, fiske og fotturer. Det er få bosatte i områdene nært vannet og området er relativt lite brukt.

Landskap

Tiltaket er planlagt innenfor landskapsområde *Tuvfjellet*. Landskapet beskrives som et småkupert lågfjellandskap i skoggrensa med urørt preg. Landskapstypen har lite eller ingen tekniske inngrep og fremstår med et gjennomgående sterkt naturpreg. Sammenlignet med andre områder i Nordland innenfor samme landskapstype, er *Tuvfjellet* vurdert til å ha en vanlig utforming av landskapstypen i lokal sammenheng.

Reguleringen vil ikke endre minstevannføring i elven fra Søbergsvatnet til vannkraftverket, men vil føre til en utjevning av flomvannføring. Dette forventes ikke å gi store konsekvenser for landskapsopplevelsen. I byggefasen vil tiltaket ha behov for anleggsarealer og medføre inngrep i landskapet. Når tiltaket er ferdig vil dammen utgjøre et permanent inngrep i landskapet og skape en mindre reguleringszone rundt vannet.

Vannforvaltning

Tiltaket innebærer en regulering av vannforekomsten *Søbergsvatnet* (145-453-L) som ligger i vannområde *Bindalsfjorden – Velfjorden*. Miljømål for vannforekomsten er god økologisk tilstand innen 2021. I følge vann-nett er økologisk- og kjemisk tilstand ukjent. Ingen påvirkninger er registrert og det er ingen risiko for at miljømål ikke nås.

Reguleringen vil dempe endringer i vannføring i vannforekomstene *Storelva* (145-6-R) og *Sørengvatnet* (145-43074-L). Miljømål for vannforekomstene er god økologisk tilstand innen 2021 og det er ikke registrert risiko for at miljømålene ikke nås. I følge vann-nett er økologisk tilstand i god og kjemisk tilstand ukjent. På tross av vannkraftutbyggingen er det ikke registrert påvirkninger på vannforekomstene. Det er NVE som sektormyndighet som skal vurdere om de økologiske forholdene i vannforekomstene vil endres negativt som følge av tiltaket, og om miljømålet vil nås (vannforskriften § 12).

Andre instansers uttalelse

Uttalelser fra Bindal kommune, Fylkesmannen i Nordland og Forum for natur og friluftsliv – Nordland (FNF) vil legges ved saken dersom disse foreligger før politisk behandling.

Vurderinger

Reguleringen vil medføre et ytterligere inngrep i et større sammenhengende naturområde med urørt preg. Denne type områder inneholder naturkvaliteter man ikke finner i områder preget av bebyggelse og tekniske anlegg. De har ofte betydning som friluftsområder med liten grad av tilrettelegging og er viktige leveområder for arealkrevende arter. Fylkesråden ser videre at tiltaket kan gi negative virkninger for en viktig rikmyr og for reindriftens tilgang på vinterbeite i reinbeitedistriktet.

En regulering av Søbergsvatnet vil bidra med 3,2 GWh i økt årlig kraftproduksjon. Fylkesråden vurderer at tiltaket vil bidra med en beskjeden økning i årlig kraftproduksjon og ser at det i liten grad vil være mulig å kontrollere når kraften produseres. Samfunnsnyttene av reguleringen vurderes derfor som *liten*. Tiltaket vil samlet sett medføre relativt få fysiske inngrep. På tross av dette vurderer fylkesråden de samlede negative konsekvensene av tiltaket som større enn tiltakets positive konsekvenser i form av økt produksjon av fornybar energi. Fylkesråden anbefaler fylkesrådet å fraråde regulering av Søbergsvatnet.

Dersom NVE velger å gi konsesjon til tiltaket må det sikres dialog mellom utbygger og reindriftsnæringen, slik at man unngår å forstyrre reindriften i de mest sårbare periodene. Det er flere vannkraftverk med tillatelse i området og reguleringen må sees i sammenheng med disse for å unngå at samtidige utbygginger gir en økt samlet belastning på beiteområdene. Det må videre avklares om endret flomvannføring kan få negative konsekvenser for den viktige rikmyren ved Sørengvatnet.

Konsekvenser

Saken vil ikke medføre økonomiske eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken vil ikke ha likestilling, folkehelse, universell utforming, bygningsmessige forhold, samfunnsansvar ved anskaffelser og evt. andre relevante forhold. Sakens konsekvenser for miljø og klima er vurdert i saken.

Vedtakskompetanse

Det vises til FT-sak 52-2016 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt. 3.27, heter at «myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon, påklage vedtak og fremme innsigelse til andre vassdragsinngrep og –anlegg (jf. lovens § 3 punkt a og b) etter lovens § 8, delegeres til fylkesrådet.»

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet i Nordland fraråder NVE å gi konsesjon til regulering av Søbergsvatnet i Bindal kommune.
2. Dersom det blir gitt tillatelse til kraftverket, ber fylkesrådet om at NVE påser at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8-12, og med vannforskriften § 12. NVE bes om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene eller vurderes ved detaljplanlegging:
 - a. Det forutsettes at utbygger har dialog med reindriftnæringen, og unngår å forstyrre reindriften i de mest sårbare periodene. Anleggsperiode må sees i sammenheng med andre tiltak i området og planlegges slik at den ikke medfører en samlet belastning der tilgjengelig beiteareal i reinbeitedistriktet reduseres unødvendig.
 - b. Tiltakets konsekvenser for rikmyren ved Søengvatnet må avklares og eventuelle avbøtende tiltak vurderes ved detaljplanlegging.
 - c. Detaljplanleggingen må påse at tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak iverksettes, herunder tilpasning av dammen til landskapet.
 - d. Tiltakshaver har aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart.

Bodø den 29.05.2018

Aase Refsnes

fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse
sign

18.06.2018 Fylkesrådet

FRÅD-192/2018

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt